

FEKETE ISTVÁN

VUK

MÓRA

FEKETE ISTVÁN

VUK

MÓRA

Az életműsorozatban
huszonhatodik, felújított kiadás

Borítóterv:
HITKA VIKTÓRIA

BALOG PÉTER
rajzaival

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása — beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánossághoz közvetítését — szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Fekete István jogutóda, 2021
© Balog Péter jogutóda, 2021
© Móra Könyvkiadó, 1965, 2021

Lefelé hajlott a nap. Búcsúzóul betekintett még az erdőbe, hol hosszúra nyúlt az árnyék, és a szelíd szemű gerlek halkán kurrogtak. Vörös fényben úszott a fák dereka; hazafelé zümmögtek a méhek, és csengő madárdal fuvolázott ezer hangon.

Aztán halkult az ének, és amikor túl a dombon üszkös felhőhamu maradt az égő fény helyén, már csak a feketerigó nótázott tavaszos jókedvvel, de hát ő meg rögzött korhely volt, aki nem törődött az erdő véleményével.

Ekkor már meleg párákat lehelt a föld, és a virágos fák illatos üzeneteket küldtek egymásnak apró szelgyerekekkel, kik valamelyik böjti viharból szakadtak itt, és jól érezték magukat a virágzó cseresznyefák koronájában.

A völgyben — hol egy tó nyújtózkodott — mind hangosabban szóltak a békák, rekedten kiabáltak a gémekek, akik az alvóhelyért veszekedtek, és sziszegő szárnyakkal szálltak a vadkacsák.

Zümmögve-dongva szálltak nagy esti bogarak, és nyomukban árnyként szürke denevérek.

A feketerigó is álomra készülődött. Fuvolája halkán szólt már, tétován, és szerte a fészkekben az énekesek éppen szemüket akarták lehunyni, amikor felsikoltott a rigó hangja vészesen, szaggatottan, és meglapult minden élet a fészkek árnyán. A nagy csendbe csattogva vágott bele a rigó izgatott kiabálása, és az egyik bokor alól kiballagott Kag, aki réme volt a környéknek.

Szemei zöldben égtek, és látszólag nem törődött a rigóval, kinek hangja úgy szállt utána, mint az átok. Lassan futásba kezdett, és a rigó nem szállt utána. Csend lett az erdőn, és ezüstös homály, mert a hold már felszállt a völgyből, hol köd volt, és sötétség.

Kag meglapult a bokor tövéén.

— Megállj, füstös! Nem sokáig zavarod a vadászatomat! Csak ne lenne annyi gondom a fiatalokkal, majd elrontanám a fütyülődet...

Felemelte orrát, mely nedves volt, és úgy megfogta a szálló szagokat, mint a lépvessző a madarat.

„Iny jön — mondta magában. — Nem győzött már várni. Türelmetlen az ilyen asszony. Mintha minden bokorban ott lógna a pecsenye...”

Árnyék vált el az árnyéktól. Kag elengedte maga előtt asszonyát, aki bizony nem volt már az a kíváncsi rókamenyecske, mint februárban, amikor szikrázott a hó, és Kag fél tucat rókalovagot mart véresre Inyért, aki aztán hűségesen követte a tóparti rókavárba...

Nagy volt a szerelem, bőséges a szaporaság. És most nagy a gond. Iny lesoványodott, szép bozontos szőrét elhullatta, és türelmetlen volt, ha Kag késett az enni-valóval.

— Iny — szólt utána Kag —, itt vagyok...

— Hol csavarogsz? Hol az élelem? — és Iny megmutatta fogait.

Kag türelmes volt. Jó férj. Nem kis dolog annyi fiat nevelni!

— Ne mérgeledj, Iny. Megvan, de már nem bírtam el, és a füstös is kiabált rám... Elrejtettem. Menj a nyomon, és hozd el. Én majd vigyázok.

Iny földre tartott orral szaladt Kag meleg nyomán. Valami fehérség villant ki a homályból. Iny gyanakodva megállt, de mozdult a szél, és a legjobb illat tapadt orrához, amit csak kívánni lehetett.

Felemelte a nehéz ludat, és lassan kocogott vissza a párjához.

— Ne haragudj, Kag, valami bánt mindig, azért vagyok ilyen harapós. Sok a gond a fiatalokkal — szólt, mikor a ludat letette.

— Nem szabad mindig mérgeledni — mondta Kag —, tudhatod, hogy minden gondom ti vagytok. Nehezen fértem a libához. Őrzik őket. Lárját sem akartam. Várni kellett. Ez az egy került a közelembe, de mondhatom, meg se nyikkant...

Iny fáradtan, de szeretettel feküdt ura mellé.

— Kicsit pihenünk, aztán visszük.

— Nem — felelte Kag —, egyél belőle jócskán. Az a bajod, hogy üresség van a gyomrodban... Én is szeretem a fiatalokat, de azért elpusztulni nem kell értük.

— Sokan vannak, Kag... nem lesz elég...

— Egyél, Iny, ha hazavittük, én még fordulok egyet. Akár kettőt is, de enned kell, mert már csak a csontjaid vannak.

Iny magához rántotta a libát, és elharapta nyakát tőből, mintha késsel vágták volna el. Aztán csak a csontok roppantak néha. Mikor a fejéhez ért, Kag megszólalt:

— Ne rontsd a fogad. Kemény a Gege feje nagyon.

Iny aztán ura unszolására megevett még két combot és egy szárnyat.

Kag hozzá sem nyúlt a pecsenyéhez.

— Ráérek még — mondta —, két Csusszal találkoztam... nem vagyok éhes.

Csusz a gyíkok nemzetségéhez tartozott, kik homokos helyeken sütkéreznek, és Kag belőlük ebédelt. Nem nagy falat, nem is a legjobb, de az éhes róka nem válogatós.

Kag felkapta a libát:

— Menjünk!

S a két árny elindult a tóparti rókavár felé.

Nehéz volt a liba, Kag letette.

— Vigyem? — csúszott mellé Iny.

Kag nem felelt. Fülei valami halk neszt fogtak fel. Megálltak mereven. A nesz elhallgatott.

Kag egy kis kört szaladt földre tartott orral. Egy helyen megállt, és elnevette magát.

— Unka van itt. Akarod, Iny?

Unka a békák családjából való volt, és most remegve húzta magát a fű közé, amint Kag szemének zöld lámpása kigyúlt felette.

— Jöllaktam, Kag. Menjünk.

Kag felkapta a békát, s mire az a brekegéshez ért volna, Kag már nyelte is lefelé.

Iny elindult. Most ő járt elől. A rókavár közelében meglapultak, mert az volt a törvény a rókák között:

„Úgy menj saját váradba is, mintha másé lenne...”

Csend volt. A hold álmosan járt felettük. A tó vizében csobbant néha valami, ami lehetett hal, de lehetett Lutra is, a vidra, ki ilyenkor vadászott.

A lassan mozgó szél tiszta erdei szagokat hozott.

Iny besurrant az öreg rókavárba, melynek bejáratát apró bokrok fogták körül, dombján pedig egy óriási tölgy állott, melynek gyökerei szinte markukban tartották a kis homokhalmot.

Régi rókatanya volt. Nem a legjobb, mert folyt benne mindig a homok — ami a fiatalok szemét rontja —,

de könnyű munka volt a kitatarozása, és körülötte játék volt az élelemszerzés.

Kag a bejáratnál letette a ludat, Iny pedig húzta befelé. A nagy liba egészen megtöltötte a lyukat, de azért haladt. Kag a nyomában prüszkölve hasalt, mert a homok az orrára hullott.

— Csendesen, Kag — suttogott a felesége —, alusznak...

A keskeny folyosó tágabb lett, és a pitvaron túl, mint egy teknő, öblösödött a kamra, hol egy fekete halomban halkan szuszogott a nyolc rókakölyök.

Iny körülszaglásztta őket.

— Hát nem gyönyörűek? Nézd, Kag!

Kag felült a kis barlangban, és vakaródzott, mert tudni való, hogy a rókákban temérdek a bolha.

— Erős, fogas rókák lesznek. Meglátszik, hogy jó anyjuk van...

Iny elérzékenyedett.

— Melletted, Kag, könnyű jó anyának lenni. De nézd... nézd...

A szőrös gombolyag mozogni kezdett. Egy kis orr kutatva emelkedett a levegőbe, és bár szemei még alig nyíltak ki, átgázolva a többieken — akik vinnyogni kezdtek —, odamászott a liba véres nyakához, s rágni kezdte.

Kag szemei büszkén csillogtak.

— Ez ér a legtöbbet. Öregapja vére van benne, ki első volt a nemzetségben. Vuk lesz a neve, mint az öregapjának — mondta. — Vuk, ami annyit jelent, hogy minden rókának félre kell állni az útból, ha vadászatra indul. Segíts neki, Iny!

Iny apró falatokat tépett a kis vérengzőnek, aki mohón nyelte a húsdarabokat.

A barlang lassan megtelt a széttépett liba belső részeinek nehéz szagával, s erre megmozdult az egész halom kisoroka.

Iny alig győzte szájuk elé adni a falatokat. Ropogtak a csontok, és a fiatalság szuszogva nyelte félig tollasan a liba utolsó darabjait.

Kagnak szikrázott a szeme örömeiben.

— Ezeknek aztán érdemes hozni valamit.

Ekkor már csak egy láb volt a libából, melyet ide-oda húztak a kis rókák.

Iny közöttük termett.

— Elég volt! Menjetek aludni!

A csontot kirántotta szájukból, és betuszkolta őket a barlang mélyedésébe, hol hamar megint szuszogó kis kupac nőtt. Aludtak a rókafiak.

Kag is elszundított egy pillanatra.

Iny a csontokat szopogatta, aztán megérintette Kag hátát:

— Kag, mennünk kell. Rövid a vadászatra való idő.

Világosra itthon kell lennünk, mert aztán már a Simabőrű Ember jár az erdőn, aki azt hiszi, minden az övé, és gyilkolja a szabad népet, messziről marva átkozott villámlójával.

Kag akkorát ásított, majd az állkapcsa ugrott ki. Fáradt volt. Egész nap élelem után járt. De hát nincs nyugta ilyenkor a rókaszülőknek. A fiak csak esznek és alusznak. Később már oktatni is kell őket, és akkor még kevesebb az idő falat után járni. Iny már csúszott kifelé.

— Én a víz felé megyek...

— Én meg talán a falu alatt próbálok szerencsét. Régen jártam már arra.

Iny eltűnt a sásos gazban. Kag pedig leült még a dombon, és ásított megint.

— Se nappal, se éjjel nem nyugszik a rókák népe ilyenkor; csoda, hogy el nem alszanak futtukban.

A hold már magasan járt, és körülötte bágyadtan hunyorogtak a csillagok. A tó felől harsogott a békák zenéje, és súlyosan illatos volt a levegő. Kag többször megrázta a fejét, hogy az orrába rakódott illatok meg ne rontsák szaglását.

— Micsoda bűz! — dohogott. — Nincs benne semmi élet...

Kagnak hasznavehetetlen volt a virágillat. Valami most nagyot csobbant a tóban, utána repülő madár zaja.

— Iny elhibázta — csóválta fejét Kag, és elhatározta, nem szól asszonyának, hogy hallotta a hiábavaló loccsanást. — Rosszulesnék neki — gondolta, és Kag gavallér volt az ilyen dolgokban... — Nini — szól csendesen —, Szú jön erre — és egyszerre elfeledte álmodását. Lelapult. A domb aljában pedig gyanútlanul lépegetett apró lábaival Szú — a süni.

Kag gondolkozott, töltse-e vele az időt, mert Szú nem adja olcsón a húsát. Bőréből ezer tüske mered ezerfelé, és ha bajt érez, tüskés gombóccá válik, melybe behúzza fejét, lábait, és lehetetlen hozzáférni.

„Ha megrohanám, és elcsípném az orrát — gondolta Kag —, jó falat lenne, és mindjárt itt van kéznél...”

Szú még most sem vette észre a veszedelmet. Kag pedig, mint a villám, ugrott rá.

De kicsi a Szú feje nagyon. Kag sziszegve ugrott odébb, mert talpait összeszúrták Szú tüskéi, orra is vérzett, és a süni beburkolódzott tüskevárába.

Kag szikrázott a méregtől.

— Csak időm lenne, majd lehúznám rólad azt a híres bőrdet! — lökött rajta, és alig tudta türtőztetni magát, hogy újból megrohanja a kis gombócot.

Szú a lökésre odébb gurult, de mozdulatlan maradt. Kag az orrát nyalogatta.

— Mint egy éretlen kölyök — dohogott —, játszom itt Szúval, aki összeszurkál. Odabent meg várják a húst

a fiatalok... Iny töri magát. én meg lopom az időt... Találkozunk még, Szú! — csikorgatta a fogát, és sebesen ügetett a falu felé, hol a tyúkólak táján mindig akadt valami.

Gyorsan haladt, árnyként. Néha megtorpant, és ilyenkor orrát meghúzta a levegőben, fülei pedig megmerevedtek, és elnyelték a sóhajtásnál is csendesebb hangokat.

A rét szélén meleg szimat ragadt orrára. Ráállt a kellemes illat vonalára, és pár lépés után felrebbent előtte valami madár.

— Csak repülj — mosolygott Kag —, valamit csak hagytál nekem is — és a fészek apró tojásai nyomtalanul vándoroltak Kag gyomrába.

Valahol a falusi tyúkólak táján első kukorékolt a kakas.

— Megyek már! — ügetett Kag vidáman, mert a tojások nagyon jólestek. — Megyek, csak kiabálj, tarajos drágaságom! Bár odatalálok anélkül is — mosolygott.

A kertek alatt meleg illatokat hordott a szellő. Kag-nak ez volt az igazi „illat”. A tyúkólak fülledt levegője úgy húzta, mint a mágnes.

Ismét kukorékolt a kakas.

Kag meglengette farkát.

— Én ugyan máshova akartam menni, de ennyi

szerető hívást nem lehet mellőzni. Lyukban lakom, de tudom, mi az illem... — és besurrant a kerítésen az udvar felé, ahonnét a kakas szólt.

— Itt még nem jártam — suttogott Kag —, jó lesz vigyázni. Nem tudom, őrzi-e a házat valami Vahur, akik nem szégyellnek a Simabőrűeknek szolgálni. Gyalázat! Szép kis rokonság!

A kertajtón csak akkora nyílás volt, hogy Kag kényelmesen átfért rajta. Megállt a nyílás előtt. Nem szeretett idegen nyílásokon átbújni. A veszély szorongását érezte ilyenkor. Túl az ajtón váratlan rém leselkedhetett, és Kag mozdulatlanul meredt a lyukra. Rossz szele volt. Híres orrát hiába erőltette, nesz nem hallatszott, de volt valami feszültség a levegőben, valami felajzott várakozás, amit Kag nem értett, de tisztán megérezett.

Lehasalt. Ekkor meglátta, hogy egy árnyék szinte a fű növéseinek lassúságával nő, és egy nagy orr formáját veszi fel.

Vahur leselkedett odaát, a gyalázatos áruló, aki meggyalázta a szabad népet, és a Simabőrű Embert szolgált.

Kagnak nem volt gondolkozni való ideje.

Villámgyorsan megperdült, és kemény inai repítettek a kerítés felé. Vahur szapora lábait hallotta a háta mögött. Kag az életéért futott, Vahur pedig a dicsőséért, mert világraszóló dolog lenne az, ha Kagot reggel-

re gazdája küszöbére fektethetné. Másként nézne rá az egész majorság. Gazdája csodálatos erős szemei szeretettel tekintenének rá, és sima kezei lágyan simogatnák. A rokonság pedig holdvilágos estéken hangosan ugatná faluszerte Vahur dicsőségét...

Kag azonban nehéz falat volt. Már bejövet kinézte a helyet, merre lehet menekülni, hol van olyan rés, melyen a róka könnyen átcsúszik, míg Vahur okvetlen beleszorul...

Vahur azonban kemény legény volt. Nem törődött sajgó bőrével, átszorította magát a nyíláson, aztán hajrá!

Kag nagy előnyt szerzett, de még nem volt biztonságban. A réten tejfehér köd hullámozott, mely elnyelte, de Vahur a meleg szimaton szélesebben közeledett.

„Csak a patakig... bírjam... — gondolta Kag —, csak a patakig!”

A ködből felszürkültek ekkor a fűzfabokrok, és Kag hangos csobbanással ugrott a vízbe. De rögtön oldalt perdült, szaladt kicsit a vízben, azután kiugrott a homokpartra, és becsúszott egy fűzfabokor alá, amely azon a parton volt, ahonnét Vahur jött.

Vahur ekkor ért a partra. Hallotta a csobbanást, orra még tele volt Kag szagával — gondolkodás nélkül nyújtotta ki hosszú lábait, és átrepült a vízen. Kag csak erre várt.

— Eredj, tökfilkó! — suttogetta.

Visszarohant előbbi csapására, melyen Vahur üldözötte, és azon vágatott a falu felé.

Vahur erősen kinyitotta szemeit, mert már látnia kellett volna a rókát, amikor éles, tiszta illatok csaptak orrába, melyből azonban hiányzott Kag félreismerhetetlen barlangszaga.

„Lehetetlen — gondolta —, hogy elveszítssem” — és hosszú lábai olyan iramba csaptak, melyet nem lehetett sokáig bírni.

Megállt, és tétován körülnézett. Orrába csak a rétség hűvös, élettelen illatai jutottak, és most már érezte, hogy Kag túljárt az eszén. Remegett a dühtől. Félkört vágott a harmatos fűben. Semmi. Vissza a saját nyomán. Semmi. Átugrott az árkon, és ott újból megcsapta Kag szaga, mely azonban halványodott már, mert harmat ereszkedett alá.

— Becsapott! — hörögte. — A vízen szaladt el... ilyen gyalázat! — ide-oda szaladgált a patakparton, míg rátalált a fűzfabokor alatt Kag fekvőhelyére. — Itt feküdt... pihent... én meg rohantam ész nélkül...

Szőre felborzolódott a méregtől, és Kagot darabokra tudta volna szedni.

Elindult előbbi nyomain — melyen Kag visszarohant a falu felé, s amelyen az üldözés is lefolyt — lassú ügetéssel.

Vahur érezte Kag nyomait, de nem törődött vele, mert azt hitte, az még akkor maradt ott, amikor Kag előle menekült, pedig a furfangos róka éppen azért szaladt az összetaposott csapáson visszafelé is ugyanazon a vonalon, hogy Vahur új szimatot ne kapjon, és ha netalán kap is, azt higgye, hogy az még a régi.

A faluban álmosan ugattak a kutyák, és Vahur szomorúan gondolt arra, hogy nem az ő dicsőségét kiabálják... és még jó, ha nem tudódik ki a dolog, mert akkor nevetnének rajta, és holdvilágos estéken gúnyosan kiabálnák egymásnak az újságot: „Hallottátok? Hau-hau! Hallottátok, hogy a furfangos Kag miként csapta be a rátarti Vahurt? Vahur szégyent hozott ránk, pedig nagyra van a származásával, és lenéz bennünket, amikor gazdája vadászni viszi. Hol volt hát Vahur híres orra és ereje, melyre olyan büszke?... Kag vitte Gegét, melyet az orra előtt fogott meg, és amikor Vahur már majdnem elérte, eldobta zsákmányát, nekiugrott, és alaposan elverte. Vahur pedig sírva szaladt gazdájához — akivel olyan büszkén szokott sétálni.” Ez persze nem igaz, de mire a hír végigszáll a falun, biztosan ezt kiabálják egymásnak a kutyák, akik semmivel sem jobbak, mint az emberek.

Vahur, ha erre gondolt, elbúsulta magát.

A kertek alatt a szomszéd nagy, fehér komondora jött vele szembe.

— Hallottam a nagy futást, Vahur — lelkesedett —, mi volt az?

— Te is hallottad? — álmélkodott Vahur. — Én is hallottam. Azért jöttem ki. Ha jól láttam, Kurra, a farkaskutya hajszolta Kagot, a tolvajt, de az túljárt az eszén. Ilyen, látod, ez a Kurra. Szólt volna! Nekem ez a mesterségem. De Kurra irigy, és most szégyenben maradt... Kérlek azonban, ne beszélj róla. Kurra nekem jó barátom...

— Légy nyugodt, Vahur — szólt a komondor, és farkcsóválva elszaladt, mert már alig várta, hogy a nagy hírt elújságolja.

És amikor a csillagok halványodni kezdtek, a hír már megjárta a falut, hogy Kurra milyen szégyenben maradt Kaggal, aki messze elhagyta, pedig Gegét, a nagy ludat is vitte a szájában — de úgy kell neki, miért nem szólt Vahurnak, a nagy vadásznak, akinek ez a mestersége...

Vahur mosolygott, de később már rosszallólag csóválta fejét:

— Ez a Kurra..., ez a Kurra. De hát miért is nem szólt?... Itt vagyok, és végeredményben ez az én mesterségem...

Szegény Kurra pedig nem is tudott a nagy szégyenről, mert éppen a szomszéd faluban járt, hol menyasszonya volt...